

Sygn. akt II Ca 1043/14

POSTANOWIENIE

Dnia 22 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie Wydział II Cywilny – Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: SSO Anna Nowak

Sędziowie: SO Ewa Krakowiak

SR (del.) Krzysztof Wąsik (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2014 r. w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku Gminy S.

przy uczestnictwie Z. G., M. K. i R. K.

o zezwolenie na złożenie do depozytu

na skutek apelacji wnioskodawcy od postanowienia Sądu Rejonowego dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie z dnia 4 marca 2014 r., sygn. akt VI Ns 77/14/S

postanawia

prostując omyłkę w komparycji zaskarżonego postanowienia poprzez zastąpienie wskazanej w nim sygnatury akt „VI Ns 142/12/S” sygnaturą „VI Ns 77/14/S”, zmienia zaskarżone postanowienie w ten sposób, że nadaje mu brzmienie:

„I. zezwolić wnioskodawcy Gminie S. na złożenie do depozytu sądowego Sądu Rejonowego dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie kwoty 6 133 zł (sześć tysięcy sto trzydzieści trzy złote) tytułem odszkodowania za nieruchomości oznaczoną jako działka nr (...) o powierzchni 0,1012 ha położoną w obrębie S.(...) gmina S., zajęta pod drogę gminą tzw. (...), której własność z dniem 1 stycznia 1999 r. nabyła z mocy prawa Gmina S., na podstawie decyzji Wojewody (...) z dnia 3 lutego 2010 r., znak (...);

II. ustalić, że kwota wymieniona w pkt I niniejszego postanowienia może być wypłacona:

- a) Z. G. w wysokości 2 299,88 zł (dwa tysiące dwieście dziewięćdziesiąt dziewięć złotych i 88/100),
- b) M. K. w wysokości 1 916,56 zł (jeden tysiąc dziewięćset szesnaście złotych i 56/100),
- c) R. K. w wysokości 1 916,56 zł (jeden tysiąc dziewięćset szesnaście złotych i 56/100),

na ich wniosek”.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie oddalił wniosek Gminy S. o zezwolenie na złożenie do depozytu sądowego świadczenia pieniężnego w postaci kwoty 6 133 zł należnej uczestniczkom tytułem odszkodowania za nieruchomości oznaczoną jako działka nr (...), której własność z dniem 1 stycznia 1999 r. nabyła z mocy prawa Gmina S., na podstawie decyzji Wojewody (...) z dnia 3 lutego 2010 r.. Zgodnie z wnioskiem kwota ta miałaby być wypłacona z depozytu uczestniczkom: Z. G. w wysokości 2 299,88 zł oraz M. K. i R.

K. w wysokości po 1 916,56 zł, na ich wniosek. Wnioskodawca wskazał na uzasadnienie żądania, że jest zobowiązany do zapłaty w.w. kwot na mocy prawomocnej decyzji Starosty (...) z dnia 5 listopada 2013 r.. Wnioskodawca przesłał te kwoty uczestniczkom przekazami pocztowymi, lecz te ich nie odebrały.

Sąd Rejonowy oddalając wniosek odwołał się do przepisu art. 486 kc i stwierdził, że z akt sprawy nie wynika, dlaczego przekaz pocztowy nie został przez uczestniczki podjęty, a w szczególności, czy nastąpiło to z przyczyn przez nie zawinionych, a to wyklucza możliwość uwzględnienia wniosku.

Apelację od tego postanowienia wniósł wnioskodawca, który zarzucił orzeczeniu naruszenie art. 486 § 1 i 2 kc poprzez nieuwzględnienie wniosku w sytuacji, w której wierzycielki uchylają się od przyjęcia zaoferowanego świadczenia oraz naruszenie art. 693¹ kpc w zw. z art. 233 kpc, poprzez oddalenie wniosku pomimo tego, że przytoczone okoliczności i złożone na ich poparcie dokumenty uzasadniają żądanie. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez uwzględnienie wniosku, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 693¹ kpc, w postępowaniu o złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego sąd nie bada prawdziwości twierdzeń zawartych we wniosku, ograniczając się do oceny, czy według przytoczonych okoliczności złożenie do depozytu jest prawnie uzasadnione. Sąd dokonuje oceny złożonego wniosku pod względem formalno-technicznym oraz w celu ustalenia, czy złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu jest dopuszczalne (uchwała Sądu Najwyższego z 19 maja 1951 r., C 27/51, NP 1951/9/61). Spod kognicji sądu wyłączone jest badanie rzeczywistego stanu faktycznego sprawy, co jednak nie jest równoznaczne z wprowadzeniem domniemania prawdziwości twierdzeń wnioskodawcy. Ustalenie istnienia przesłanek umożliwiających złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu może być poprzedzone przeprowadzeniem przez sąd stosownego postępowania wyjaśniającego.

Z kolei przepis art. 486 kc stanowi, że w razie zwłoki wierzyciela dłużnik może [...] złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego, przy czym wierzyciel dopuszcza się zwłoki, gdy bez uzasadnionego powodu bądź uchyla się od przyjęcia zaoferowanego świadczenia, bądź odmawia dokonania czynności, bez której świadczenie nie może być spełnione, bądź oświadcza dłużnikowi, że świadczenia nie przyjmie.

W świetle powyższych uregulowań oraz w odwołaniu się do realiów niniejszej sprawy wnioski o zezwolenie na złożenie przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego podlega uwzględnieniu, jeżeli wnioskodawca jest dłużnikiem uczestnika będącego jego wierzycielem, jeżeli dłużnik oferuje świadczenie zgodne z jego zobowiązaniem, a wierzyciel uchyla się od jego przyjęcia.

Dołączone do wniosku dokumenty nie budzą wątpliwości, że: 1) wnioskodawca jest dłużnikiem uczestniczek, 2) jego zobowiązanie stanowi odszkodowanie za nieruchomości oznaczoną jako działka nr (...), której własność z dniem 1 stycznia 1999 r. nabyła z mocy prawa Gmina S., na podstawie decyzji Wojewody (...)z dnia 3 lutego 2010 r., znak (...), 3) zobowiązanie wnioskodawcy zostało ukształtowane, co do wysokości, decyzją Starosty (...)z dnia 5 listopada 2013 r. i opiewa na kwotę wymienioną we wniosku, 4) decyzja ta jest ostateczna, 5) wnioskodawca zaoferował uczestniczkom świadczenie przesyłając im należne kwoty przekazami pocztowymi oraz 6) przekazy te nie zostały przez wierzycielki przyjęte.

W ocenie Sądu Rejonowego okoliczności te nie są jednak wystarczające dla uwzględnienia wniosku, gdyż nie wynika z nich przyczyny nie podjęcia przekazów przez uczestniczki, a w szczególności, czy nastąpiło to z przyczyn przez nie zawinionych. To powoduje z kolei, w ocenie Sądu I instancji, że nie można ustalić, czy została spełniona przesłanka zwłoki wierzyciela, zaistnienie której dopiero pozwala na uwzględnienie wniosku. Z taką oceną Sądu Rejonowego nie sposób jest się zgodzić.

Pojęcie zwłoki wierzyciela zdefiniowano w art. 486 § 2 kc, zgodnie z którym wierzyciel dopuszcza się zwłoki, gdy bez uzasadnionego powodu bądź uchyla się od przyjęcia zaoferowanego świadczenia, bądź odmawia dokonania czynności, bez której świadczenie nie może być spełnione, bądź oświadcza dłużnikowi, że świadczenia nie przyjmie. Zwłoka wierzyciela zachodzi więc wtedy, gdy opóźnienie wykonania zobowiązania następuje bez uzasadnionego powodu i z przyczyn obciążających wierzyciela. Przyczyny te muszą mieć kwalifikowany charakter, chodzi bowiem wyłącznie o te, wyczerpująco wymienione w art. 486 § 2 kc. Są one związane z brakiem niezbędnego współdziałania ze strony wierzyciela przy wykonywaniu zobowiązania, do którego wierzyciel jest zobowiązany na mocy art. 354 § 2 kc. Ze zwłoką wierzyciela mamy do czynienia wówczas, gdy dłużnik zobowiązany jest do świadczenia wymagającego chociażby minimalnego współdziałania ze strony wierzyciela, na przykład, jak w niniejszej sprawie, pod postacią przyjęcia zaoferowanego świadczenia. Powinności wierzyciela nie mają za przedmiot jego własnego świadczenia, lecz przyporządkowane są funkcjonalnie realizacji całego stosunku zobowiązaniowego i mają umożliwić spełnienie świadczenia dłużnikowi (K. Zagrobelny, Głosa do wyroku SN z dnia 28 lipca 1999 r., II CKN 552/98, OSP 2001/1/1).

Ponieważ zwłoka wierzyciela wymaga udziału obu stron zobowiązania, przyjmuje się, że jest ona pojęciem relatywnym (w przeciwieństwie do zwłoki dłużnika, gdzie zależy tylko od jego zachowania), a dłużnik może zarzucić zwłokę wierzycielowi tylko wtedy, gdy sam zaoferował w należyty sposób świadczenie. Ze zwłoką wierzyciela mamy więc do czynienia wówczas, gdy uchyla się on od przyjęcia świadczenia zaoferowanego mu przez dłużnika, pod warunkiem wszakże, że owo zaoferowane świadczenie będzie miało charakter faktyczny (tj. rzeczywisty, a nie tylko słowny) i należyty, czyli zgodny z treścią zobowiązania, bowiem sama gotowość dłużnika spełnienia świadczenia jest niewystarczająca (zwłoki wierzyciela nie spowoduje również zaoferowanie dla pozoru). Rzeczywiste i należyte zaoferowanie świadczenia zachodzi wtedy, gdy w razie jego przyjęcia przez wierzyciela prowadzi ono do wykonania przez dłużnika zobowiązania. Świadczenie musi więc polegać na dopełnieniu przez dłużnika wszystkiego, co w danym przypadku jest niezbędne do wykonania zobowiązania. Nie może to być świadczenie niewłaściwe co do jakości przedmiotu świadczenia, miejsca, zaoferowane w niewłaściwym czasie, przedwcześnie, bowiem w takim razie wolno wierzycielowi świadczenia nie przyjąć. Nie ulega wątpliwości, że świadczenie dłużnika spełniało wszystkie te wymagania: było rzeczywiście zaoferowane wierzycielkom, zaoferowane zostało w sposób należyty (przyjęta forma zaoferowania świadczenia (przekaz pocztowy) była jak najbardziej prawidłowa), było ono zgodne z treścią zobowiązania dłużnika i wreszcie jego przyjęcie przez wierzycielki doprowadziłoby do wykonania zobowiązania przez dłużnika.

Nie ulega wątpliwości, że takie świadczenie dłużnika nie zostało przez wierzycielki przyjęte. Jednocześnie z akt nie wynika, aby nieprzyjęcie świadczenia nastąpiło z jakichkolwiek uzasadnionych powodów, a to daje podstawę do postawienia wierzycielkom zarzutu uchylenia się od przyjęcia świadczenia. Raz jeszcze przypomnieć należy, że świadczenie miało swoją podstawę prawną (decyzję administracyjną), decyzja ta była ostateczna, a więc wykonalna, a samo świadczenie było całkowicie zgodne z tym z owej decyzji wynikającym.

Jak przyjmuje się w doktrynie „zarówno uchylenie się wierzyciela od przyjęcia świadczenia, jak odmowa dokonania czynności nieodzownej do spełnienia świadczenia oraz oświadczenie, że świadczenia nie przyjmie – mogą być dorozumiane (art. 60 kc)” (A. Rzetecka-Gil, KC. Komentarz, e-lex 2011). Żeby zatem przyjąć „uchylenie się” od przyjęcia świadczenia nie trzeba dysponować dosłownym oświadczeniem wierzyciela, że świadczenia nie przyjmie, wystarczy bowiem sam fakt nieprzyjęcia świadczenia właściwie zaoferowanego, tak jak miało to miejsce w niniejszej sprawie.

Ze zwłoką, o której mowa w art. 486 § 2 kc nie będziemy mieli do czynienia tylko wówczas, gdy zachowanie wierzyciela wywołane będzie uzasadnionymi i usprawiedliwionymi powodami. Jak przyjmuje się jednak w literaturze przedmiotu, będą to przede wszystkim powody związane z postawą dłużnika, np. dłużnik zaoferuje świadczenie w niewłaściwym czasie, miejscu lub w sposób niezgodny z treścią zobowiązania. Innymi słowy, za uzasadnione powody uznaje się świadczenie nienależycie zaoferowane. Doktryna prawa cywilnego skłania się natomiast ku koncepcji, że uzasadnionymi powodami nie są okoliczności związane z osobą samego wierzyciela nawet, gdy wierzycielowi nie można zarzucić naganności postępowania (np. nieprzyjęcie świadczenia z powodu choroby wierzyciela, przemijającej

niegotowości do odbioru świadczenia, gdy w danych okolicznościach nie można od wierzyciela takiej gotowości wymagać). Stanowisko takie wynika z tego, że omawiany przepis nie mówi o zwłoce wierzyciela w kontekście jego winy, a zatem ryzyko zdarzeń związanych z osobą samego wierzyciela, bez względu na jego wolę, nie powinno nigdy obciążać dłużnika. Jeśli więc wierzyciel z powodu okoliczności związanych z jego osobą nie przyjmuje świadczenia, odmawia dokonania czynności, bez której świadczenie nie może być spełnione lub oświadcza, że świadczenia nie przyjmie – popada w zwłokę. Okoliczności dotyczące subiektywnie wierzyciela uznaje się więc za niedoniosłe, bowiem trudno byłoby przyjąć, by ryzyko okoliczności dotyczących wierzyciela ponosił dłużnik, prawidłowo oferujący świadczenie. Stanowisko to znajduje też uzasadnienie w generalnej regule, zgodnie z którą ryzyko zdarzenia, które ma miejsce w osobistej sferze podmiotu, powinien ponosić w zasadzie ten właśnie podmiot.

Postawy wierzyciela nie usprawiedliwia także odmowa przyjęcia świadczenia pieniężnego w kwocie nominalnej, w sytuacji, w której wierzyciel uważa, że powinien otrzymać świadczenie w kwocie wyższej (np. zrewaloryzowane). Świadczenie pieniężne jest bowiem świadczeniem podzielnym, a wierzyciel może przyjąć świadczenie częściowe, czyniąc stosowne zastrzeżenia przy jego odbiorze. O tym wspomniano już jednak tylko dla uzupełnienia wyводу, gdyż jak wspomniano, decyzja, która ukształtowała wysokość zobowiązania, jest ostateczna.

Niewątpliwie ciężar dowodu co do tego, że wierzyciel zachował się w jeden ze sposobów wskazanych w art. 486 § 2 kc spoczywa na dłużniku zgodnie z art. 6 kc. W ocenie Sądu Okręgowego dłużnik z obowiązku tego wywiązał się przedkładając zarówno decyzję ustalającą jego zobowiązanie, jak i dowody zaoferowania świadczenia, które nie zostało przez wierzyciela przyjęte.

Dłużnik ma pełne prawo, w takich okolicznościach sprawy złożyć przedmiot świadczenia do depozytu sądowego (art. 486 § 1 in fine kc), ponieważ zwłoka wierzyciela nie prowadzi do wygaśnięcia zobowiązania.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych wyżej przepisów oraz przy zastosowaniu art. 386 § 1 kpc oraz art. 350 § 1-3 kpc, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.